MASĂ ROTUNDĂ
„PERSONALITĂȚI MARCANTE DIN LINGVISTICA BASARABEANĂ. *IN MEMORIAM* ACAD. NICOLAE CORLĂTEANU, ACAD. SILVIU BEREJAN, PROF. UNIV. VASILE BAHNARU”

CZU: 80/82(478)(092)
https://doi.org/10.52505/lecturi.2025.07.23

VASILE BAHNARU – TRASEUL VIEȚII UNUI LINGVIST

Liliana BOTNARI
Institutul de Filologie Română „Bogdan Petriceicu-Hasdeu” al USM
ORCID: https://orcid.org/0000-0002-9909-2982

Livia CARUNTU-CARAMAN
Institutul de Filologie Română „Bogdan Petriceicu-Hasdeu” al USM
ORCID: https://orcid.org/0000-0001-6829-6440

Rezumat. *Articolul de față prezintă succint traseul vieții lingvistului Vasile Bahnaru, doctor habilitat în filologie, profesor universitar, cercetător științific principal, membru al Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova, continuatorul direcţiilor de investigaţie ale academicianului Silviu Berejan, promotor consecvent al limbii române și al adevărului științific.*

Lucrarea cuprinde mai multe aspecte: Viața și studiile; Vasile Bahnaru, omul; Vasile Bahnaru la cârma Institutului de Filologie Română „B. P.-Hasdeu”; Domeniile de cercetare; Ultimele preocupări de cercetare. *Prezintă interes informațiile privitoare la parcursul studiilor de la școala primară până la postdoctorat. Sunt relevante declarațiile despre* omul Vasile Bahnaru, *spirit pătimaș și profund, aprig apărător al adevărului științific, cu un umor aparte și cu o sinceritate excesivă. Totodată, evidențiem aprecierile colegilor cu referire la calitățile directorului Vasile Bahnaru – foarte bun, erudit și onest, care și-a îndeplinit datoria cu demnitate. Întregesc cadrul sursele care reflectă domeniile de cercetare și ultimele preocupări ale savantului.*

Cuvinte-cheie: *Vasile Bahnaru, cercetător științific, director, savant, lingvist, filologie, limba română.*

Vasile Bahnaru – the Life Path of a Linguist

Abstract. *This article briefly presents the life journey of the linguist Vasile Bahnaru, Doctor Habilitated in Philology, university professor, principal scientific researcher, member of the Writers' Union of the Republic of Moldova, a continuer of the research directions of academician Silviu Berejan, and a consistent promoter of the Romanian language and the scientific truth.*

The work covers several aspects: Life and studies; Vasile Bahnaru as a person; Vasile Bahnaru at the helm of the "B. P. Hasdeu" Institute of Romanian Philology; Fields of research; Last research interests. *The information regarding the academic journey from primary school to postdoctoral studies is also presented. Also relevant are the statements about* Vasile Bahnaru as a person – *passionate and profound in spirit*, *a fierce defender of scientific truth*, *with a unique sense of humor and a remarkable sincerity. Additionally*, *we highlight the appreciation expressed by his colleagues concerning his qualities as director – very capable*, *erudite*, *and honest*, *who fulfilled his duties with dignity. Finally*, *we present the scholar's fields of research and latest academic interests.*

Keywords: *Vasile Bahnaru*, *scientific researcher*, *director*, *scholar*, *linguist*, *philology*, *Romanian language.*

Viața și studiile

Distinsul lingvist Vasile Bahnaru, doctor habilitat în filologie, profesor universitar, cercetător științific principal, membru al Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova, s-a născut la 24 octombrie 1949, în familia lui Ioan și a Ecaterinei Bahnaru, în satul Micleușeni din raionul Nisporeni. „Savant cu reputație în domeniile lexicologie și lexicografie românească, om de cultură, aprig apărător al adevărului științific, Vasile Bahnaru a cercetat limba română în toate aspectele ei, evidențiindu-se printr-o prestigioasă activitate științifică și printr-o operă de referință în literatura de specialitate. Fiind o personalitate complexă, a avut cunoștințe vaste nu doar în lingvistică, domeniu care i-a suscitat talentul în mod deosebit, dar și în literatura naţională, istorie, politică și filosofie. Ca OM, a fost mereu în acțiune, energic, harnic, darnic, săritor la nevoie, consecvent și temerar, cu un spirit justițiar și un simț acidulat al ironiei" (Caruntu-Caraman, Vulpe, 2024, p. 162).

Între anii 1958-1965 își face studiile gimnaziale în satul natal, după care, între 1965-1967, studiile medii în școala nr. 1 din Nisporeni. După desfășurarea serviciului militar, între anii 1968-1971, urmează studiile superioare la Facultatea de Litere a Institutului Pedagogic de Stat „Ion Creangă" din Chișinău, pe care o absolvă în 1976. În același an, își începe activitatea didactică în calitate de profesor de limbă și literatură română la școala nr. 29 din Chișinău. Iar în anul următor, 1977, este angajat la Institutul de Limbă și Literatură al Academiei de Științe a Moldovei, ulterior Institutul de Filologie al Academiei de Științe a Moldovei (azi Institutul de Filologie Română „Bogdan Petriceicu-Hasdeu"), mai întâi în calitate de laborant superior (1976-1977), apoi cercetător științific inferior (1982-1986), cercetător științific (1986-1988), cercetător științific superior (1988-1990), cercetător științific coordonator (2006-2008) și cercetător științific principal (2019-2024).

Activând în cadrul institutului, între anii 1979-1982, tânărul Vasile Bahnaru decide să se înmatriculeze la studii de doctorat, obținând titlul de doctor în filologie, 2 ani mai târziu (1985), la Institutul de Lingvistică de la Moscova, specialitatea *10.02.05 – Limbi romanice*, cu tema *Mutații de sens*: *cauze*, *modalități*, *efecte*. Între timp ocupă și alte funcții importante în cadrul unor structuri guvernamentale și de specialitate: șef interimar al Secției de dicționare monolingve, tot în cadrul Institutului de Limbă și Literatură al Academiei de Științe a Moldovei (1990); director general al Departamentului de Stat pentru Edituri, Poligrafie și Difuzare a Cărților al R.M. (1990-1992); director adjunct al Centrului Național pentru Standarde de Limbă (1992-1993); director executiv al Asociației Naționale de Terminologie (1993-1998); redactor coordonator la Editura Știința (1998-2006).

Titlul de doctor habilitat în filologie, specialitatea *10.02.01 – Limba română* îl obține în 2009, după finalizarea studiilor de postdoctorat (2006-2008), în cadrul Institutului de Filologie al AȘM, cu tema *Bazele lingvistice pentru o teorie generală a lexicografiei românești*. Tot în această perioadă este numit în funcția de director interimar al Institutului de Filologie al AȘM, iar un an mai târziu, devine director al Institutului de Filologie Română „Bogdan Petriceicu-Hasdeu" până în 2019.

Vasile Bahnaru, omul

Când ne referim la Vasile Bahnaru, OMUL, avem în vedere personalitatea sa complexă: lingvistul, cercetătorul, managerul, mentorul, colegul și, pentru unii, amicul, prietenul. Omul Vasile Bahnaru a fost, cu siguranță, un om demn, energic, inteligent, sincer, direct, care era mereu preocupat de noi descoperiri, un adevărat român, militând pentru cauza limbii române. Pe bună dreptate afirma buna sa prietenă Veronica Păcuraru: „Omul Vasile Bahnaru poate fi caracterizat drept un spirit pătimaș și profund, în același timp: pătimaș, căci este iremediabil îndrăgostit de limba română și de toți marii creatori care, în operele lor, i-au dat strălucire și au pus-o în valoare; profund, deoarece vrea mereu să ajungă până la zonele cele mai ascunse, până la limitele adevărurilor științifice, ca mai apoi să le declare cu temeritate (celor care au teamă de ele) și să le disemineze cu generozitate și acribie (celor care tind să le cunoască)" (Păcuraru, 2019, p. 56).

Era un spirit aprig, gata să se ia în piept cu ne-prietenii limbii române, fiind un combatant înflăcărat pentru punerea în drepturi a acesteia în Republica Moldova, pentru educarea și promovarea unei „rostiri" corecte, având un rol esențial în „(re)botezarea" manualelor școlare de limbă română – renunțarea la glotonimul „limbă moldovenească" de pe coperțile și paginile acestora. Astfel, în 1990, urmau să fie editate manualele de limbă la editura „Lumina", al cărei director era V. Chistruga. Dumnealui, pentru a elucida această problemă, se adresă directorului general al Departamentului pentru Edituri, Poligrafie și Comerțul cu cărți de atunci, domnului V. Bahnaru. Iată mărturiile Domniei Sale în acest sens: „L-am rugat să

aștepte câteva zile și am luat legătura telefonică cu domnul acad. Petre Soltan, deputat și președinte al Comisiei parlamentare pentru învățământ și știință, i-am explicat problema, iar el în regim de urgență a convocat ședința comisiei sale, cu participarea altor comisii parlamentare, și a emis o hotărâre specială prin care se recomanda instituțiilor de învățământ să folosească glotonimul «limbă română». Totodată, l-am sunat pe Nicolae Dabija să rezerve pentru joi (era marți) o pagină de revistă pentru un articol, pe urmă l-am sunat pe domnul acad. Silviu Berejan ca a doua zi, miercuri la ora 11:00, să prezinte la redacție articolul despre denumirea corectă a limbii noastre. Domnul S. Berejan a procedat exact cum i-am solicitat și ca urmare în numărul de joi a apărut acest articol, în baza căruia toate manualele școlare și universitare erau numite «limbă română». Concluzia nu poate fi decât una: pentru a obține o victorie, uneori e suficient să ai curaj și inițiativă!" (*apud* Hanganu 2020, p. 29). Prin urmare, triumfarea adevărului științific și revenirea la denumirea „limba română", la grafia latină au fost posibile prin curaj și insistență, prin efortul comun al intelectualilor, al oamenilor de știință, al scriitorilor, jurnaliștilor și savanților din diverse domenii, al întregii elite a societății (Botnari, 2022, p. 180).

De asemenea, Vasile Bahnaru este unul dintre curajoșii semnatari ai *Scrisorii deschise* a celor 66 de reprezentanți ai intelectualității (publicată în „Învățământul public", 1988, 17 septembrie, p. 4), prin care se solicita stoparea teoriei celor „două limbi" romanice din nordul Dunării și recunoașterea limbii române ca limbă de stat.

De cei mai mulți dintre noi a fost cunoscut precum o minte enciclopedică, debordând de cunoștințe, argumente și, în general, de o inteligență sclipitoare, fiind „un expert în domeniul semanticii, lexicologiei și lexicografiei" (Constantinovici, 2019, p. 75), dar nefiindu-i deloc străin „calvarul limbii române în timpul dominației sovietice", or Vasile Bahnaru era un avid explorator al documentelor și surselor de arhivă, căutând fundamentele fenomenelor limbii, esența problemelor cercetate. Regretatul filolog era, așadar, un arheolog al limbii române, preocupat necontenit de etimologia și evoluția sensurilor cuvintelor, de mutațiile de sens și cauzele acestora, muncind cu acribie până în ultimul ceas al vieții sale asupra unui dicționar etimologic amplu, pe care, din păcate, nu a reușit să-l ducă la bun sfârșit.

De-a lungul vieții sale, Vasile Bahnaru s-a impus drept un nume de referință în filologie, prin cercetările sale riguroase și consecvente, prin lucrările minuțios elaborate în domeniul lexicologiei și lexicografiei, terminologiei, sociolingvisticii, semasiologiei, al istoriei limbii române etc.

Totodată, era preocupat de cultivarea tinerei generații de cercetători, luând sub aripa sa doctoranzi, studenți și cercetători în formare, inițiindu-i în tainele meseriei de lingvist, și, mai ales, de căutători neobosiți ai cuvintelor, de „făuritori" de dicționare.

Avea lingvistul Vasile Bahnaru și un umor aparte, dojenitor uneori, neordinar și surprinzător pentru unii, dând dovadă de o sinceritate excesivă. Era o persoană

jovială, comportându-se absolut natural, descătușat de complexe și inhibiții, dar „demonstrând, în același timp, sensibilitate, corectitudine și umanism în raport cu cei din preajmă”, remarcă și lingvista Viorica Molea (Molea, 2019, p. 97).

Și cel mai important rămâne a fi optimismul dumnealui copleșitor, fiind încrezător în ziua de mâine, neetalându-și problemele de sănătate și răspunzând dezinvolt și vesel la întrebarea: „Cum o mai duceți, domnule Bahnaru?” – „Bine, Lilișor, este loc și de mai rău!”.

Vasile Bahnaru la cârma Institutului de Filologie Română „Bogdan Petriceicu-Hasdeu”

Vasile Bahnaru a fost la cârma Institutului de Filologie două mandate consecutiv, din anul 2010 până la 31 august 2019. În calitate de director al Institutului de Filologie, a fost inițiatorul mai multor proiecte prin care a promovat limba română, valorile naționale, fiind, totodată autorul și coordonatorul a o serie de conferințe științifice de comemorare a diferitor scriitori plecați în nemurire, dar și conferințe de promovare a operei și activității scriitorilor contemporani.

Funcția administrativă pe care a deținut-o distinsul savant nu l-a făcut să se situeze pe o treaptă mai sus, nici măcar în relație cu tinerii cercetători, dimpotrivă, a fost mereu printre noi, ne-a privit egal, ne-a ascultat, ne-a înțeles și ne-a îndrumat. „Nu știu, dacă aș putea să mă consider un director bun”, declara cu sinceritate Vasile Bahnaru, „fapt e că în directoratul meu, Institutul a continuat să apere interesele noastre naționale și să realizeze cercetări de importanță vitală pentru Republica Moldova, în pofida tentativelor unor politicieni de a ne îmblânzi sau de a ne reduce la tăcere” (Portrete Filologice, 2022, p. 263). Zeci de mărturii apreciative, în acest context, le-am spicuit din culegerea „O viață în serviciul limbii române”, volum omagial, editat la Suceava în 2019: „erudit și onest, se află în relații foarte bune cu colegii de la Institut, iar colegii, la rândul lor, au găsit în persoana dlui Bahnaru un permanent exemplu de dăruire profesională” (M. Onofraș); „e de admirat faptul că, în postura de director al Institutului, a știut să-și aplece urechea la păsul cercetătorilor, la sugestiile și recomandările acestora, «colindând» Sectoarele și interesându-se de fiecare dată, de fiecare în parte: de sănătate, de baștină, de familie, de studiu, de doruri și ofuri…” (L. Botnari); „a intensificat relațiile cu frații de peste Prut. A avut grijă de colectiv, i-a ajutat și promovat pe tineri, a fost manager cu talent de organizator, a știut să câștige noi proiecte, să găsească sponsori, să editeze, să promoveze imaginea de institut cu prestigiu. Pe timpul directoratului său, mai bine de jumătate dintre cercetătorii institutului s-au ales cu ordine, medalii și alte distincții guvernamentale” (Al. Burlacu); „a conduce un institut de cercetare de nivel național este în sine o dovadă de responsabilitate și o mărturie deopotrivă de competență și de abilitate” (Gh. Chivu); „o trăsătură pozitivă a dlui Bahnaru este că a avut încredere în noi, cât a fost director, nu simte nevoia de a ne controla la tot pasul, acceptă

schimbarea, ideile și atitudinile opuse. Rezumând, aș spune că omul Bahnaru este demn și optimist. Omul de știință Bahnaru este credibil și prolific, Omul între oameni Bahnaru este tolerant și loial" (E. Constantinovici); „dl Vasile Bahnaru a fost ales pe merit Director al Institutului de Filologie al Academiei de Științe a Moldovei" (Gh. Duca); „m-a primit cu multă căldură și simplitate, ca pe o veche cunoștință, fapt care m-a făcut să mă simt bine și mi-a facilitat adaptarea într-un mediu nou și, evident, necunoscut pentru mine. Mai târziu, mi-am dat seama că, de fapt, acest mod de a fi și a interacționa cu oamenii este firesc pentru Vasile Bahnaru și că sinceritatea debordantă a Domniei sale ascunde un spirit nobil și bonom" (V. Molea); „la fel l-am cunoscut și eu, un munte de om și de omenie, mereu bine dispus, cu un umor ironic și îndrăzneț, binevoitor, gata întotdeauna să ofere ajutor, sprijin sau măcar un cuvânt de alinare" (L. Caruntu-Caraman).

Unul dintre meritele personale ale directorului Vasile Bahnaru a fost redenumirea Institutului de Filologie în Institutul de Filologie Română „Bogdan Petriceicu-Hasdeu", fiindcă, spunea savantul, întotdeauna i s-a părut incorectă denumirea Institutului, de parcă ar studia toată filologia lumii. Institutul a fost „numit în memoria lui Bogdan P.-Hasdeu, întrucât acesta, fiind originar din Basarabia, a activat în toate domeniile filologice – lingvistică, literatură și folclor" (Portrete Filologice, 2022, p. 261; 263).

La propunerea lui Vasile Bahnaru, în calitate de director al Institutului, în 2011 a fost inițiat proiectul *Baza de Date a limbii române* (*lexicul actual*). *Lingvistica în Republica Moldova. Indice bibliografic*. Scopul acestui proiect a fost să înregistreze, să sistematizeze și să valorifice lucrările românești până în secolul al XXI-lea. Tot în cadrul proiectului a fost elaborat un „Indice Bibliografic" care cuprinde sumarul aparițiilor semnate de cercetători de la Centrul de Lingvistică și Centrul de Terminologie de la Institut, dar și de profesori universitari de la facultățile de filologie din republică între anii 1991-2018 și care a continuat până în 2023.

A inaugurat Conferința națională „Lecturi *in memoriam* acad. Silviu Berejan" (ajunsă actualmente la a VII-a ediție) și a organizat, dar și coordonat mai multe proiecte științifice. „Obligațiile profesionale au fost suplimentate de numeroase angajamente sociale, activând concomitent ca: Președinte al Seminarului Științific de profil, specialitatea „Limba română" (2008-2014), conducător de doctorat, contribuind la pregătirea de noi cercetători în domeniul lingvisticii. Domnia sa a fost consultant științific la 2 postdoctoranzi și conducător științific la 6 doctoranzi (n.n. printre care și subsemnatele); președinte al Consiliului Științific al Institutului, membru al comisiei de admitere la doctorantură și de susținere a examenului de specialitate, membru al consiliului de susținere a tezelor de doctor în filologie etc. (Vulpe, 2019, pp. 25-26).

La insistența directorului Vasile Bahnaru, a fost inaugurat tabloul *Arborele culturii românești*, realizat de pictorul Iurie Matei. Acest tablou include

principalii oameni de cultură români, inclusiv pe cei originari din Basarabia și se află în prezent pe holul Institutului de Filologie Română „B. P-Hasdeu”, pe strada Academiei 3/2, Chișinău. După cum afirma lingvistul, în unul dintre interviurile domniei sale, acest tablou a fost un vis devenit realitate (Portrete filologice, 2022, p. 260). Tot la îndemnul lui a fost sculptat și instalat în holul Institutului bustul lui Bogdan Petriceicu-Hasdeu. Concomitent, este autorul programei de doctorat: 621-04 – lexicologie și lexicografie; terminologie și limbaje specializate; traductologie.

Generalizând, cu siguranță putem afirma că Vasile Bahnaru a fost nu doar un director bun, dar unul foarte bun, o personalitate complexă, care și-a găsit rostul în viață și și-a îndeplinit datoria cu demnitate.

Domeniile de cercetare

Aria preocupărilor filologice ale prof. Vasile Bahnaru este extrem de extinsă, dumnealui fiind interesat de toate fațetele limbii române, de fiecare fenomen și factor care a influențat-o, a transformat-o și i-a dat veșmântul de astăzi. Respectiv, dintre multitudinea de domenii în jurul cărora au gravitat interesele ştiinţifice ale savantului, enumerăm: lexicologie, lexicografie, semasiologie, sociolingvistică, stilistică, istoria limbii literare, gramatică, terminologie etc. Prin urmare, în numeroasele sale lucrări publicate, a abordat și elucidat probleme actuale de lingvistică generală şi română, probleme teoretice de lexicografie, terminologie, sociolingvistică, semasiologie etc. A studiat lexicul românesc, propunând soluții viabile pentru o mai bună structurare și redare a acestuia în dicționare, relațiile dintre cuvinte, mutaţiile semantice, fenomenele lexico-semantice (polisemia, omolexia, paralexia, omosemia, antisemia), problemele lingvisticii moldovenești, precum și politica lingvistică promovată de-a lungul timpului, problema de funcționare a limbii române în Basarabia din perioada țaristă, sovietică și din cea postsovietică, oferind publicului interesat documente de arhivă cercetate și corect interpretate; a pus în valoare, prin studiile sale, eforturile și importanța comunității științifice, a scriitorilor, a oamenilor cuvântului la promovarea adevărului științific – recunoaşterea oficială a glotonimului limbă română.

Bineînțeles, așa cum am menționat și mai sus, Vasile Bahnaru era pasionat îndeosebi de cercetarea vocabularului limbii române, fiind un lexicograf-custode al Sectorului de lexicologie și lexicografie al IFR „B. P.-Hasdeu”, un continuator al direcţiilor de investigaţie ale acad. S. Berejan.

Prin urmare, importantă este contribuția Domniei Sale la scrierea și publicarea de manuale pentru instituțiile de învățământ superior, materiale didactice foarte utile pentru studenții filologi. Amintim, în acest sens, cartea *Lexicologia practică a limbii române*, editată în 2013 (coautor), studiu ce reprezintă o contribuție teoretică și practică la investigarea vocabularului românesc; la fel de binevenite

au fost materialele *Practicum la lexicografie*, 1992 și *Practicum la introducere în lingvistică*, 1992 (coautor).

A scris şi a publicat în diverse culegeri ale manifestărilor ştiinţifice şi în reviste de specialitate din ţară şi din străinătate mai mult de 100 de lucrări în domeniul vizat. Printre acestea, menționăm: *Stratificarea stilistică a lexicului românesc*, în „Revistă de lingvistică și știință literară", 2007; *Consideraţii privind tipologia dicţionarelor*, în „Limba română", 2008; *Note privind stratificarea stilistică a lexicului românesc*, în „Probleme de lingvistică generală și romanică", 2008; *Vocabularul curent*, *de bază* (*esențial*) *și neologismele*, în „Filologia modernă. Realizări și perspetive în context European, 2008; *Eseu asupra tipologiei polisemiei lexicale în limba română*, în „Intertext", 2009; *Sistematizarea relațiilor și fenomenelor lexico-semantice în viziunea acad. Silviu Berejan*, în „Philologia", 2018; *Note despre etimologia unităților derivate de la radicali împrumutați din alte limbi*, în „Philologia", 2022; *Contribuția acad. Silviu Berejan la dezvoltarea semasiologiei moderne*, în Lucrările Conferinței științifice naționale „Lecturi *in memoriam* acad. Silviu Berejan", 2023.

Studiile sale monografice „Mutații de sens: cauze, modalități, efecte" (1990), „Elemente de lexicologie și lexicografie" (2008), „Elemente de semasiologie română" (2009) ș. a., au fost primite cu interes de specialiștii în domeniu și întregesc substanțial munca de cercetare a lingvistului Vasile Bahnaru.

În lucrarea „Elemente de lexicologie și lexicografie" (Chișinău, editura Știința, 2008), „examinează, prin prisma lexicografiei, unele probleme și fenomene de lexicologie (sensul cuvântului, definiția acestuia, reevaluarea conceptului de omonimie, sinonimie și paronimie etc.), de gramatică (reflexivitatea și tranzitivitatea verbelor) și de lexicografie (elaborarea listei de cuvinte, mențiunile lexicografice, exemplificarea utilizării sensului etc.)" (Vulpe, 2019, p. 63).

„Elemente de semasiologie română" (Chișinău, editura Știința, 2009) reprezintă unul dintre studiile fundamentale, cu „un pronunțat caracter de tratat de inițiere a tinerelor generații în tainele meseriei de lingvist și de ghidare a lor în demersul de cercetare științifică" (Păcuraru, 2014, p. 131). Autorul punctează aspectele problematice ale semasiologiei: „studierea în sistem și structurală a semanticii lexicale; dezvoltarea și funcționarea semantică a unităților de limbă; constituirea și funcționarea categoriilor semasiologice; integrarea rezultatelor cercetărilor semasiologice în domeniul lexicografiei teoretice și practice etc." (Bahnaru, 2009, pp. 7-8).

În culegerea „Ascensiune în descensiune a limbii române din Basarabia" (2011), lingvistul basarabean abordează o serie de probleme consacrate unor aspecte lexicale, semantice, stilistice și gramaticale ale vocabularului românesc, mai exact, antonimia ocazională, valorile stilistice ale ocazionalismelor lexicale, norma limbii literare, corelația dintre morfologie și lexicologie, semantica unor unități lexicale, tipologia dicționarelor ș.a. (Bahnaru, 2011, p. 7).

Alte volume care merită să fie amintite sunt „Miscellanea Basarabensia” (2012), „Lingvistică și civilizație” (2013), „Calvarul limbii române în timpul dominației sovietice. Studiu și documente de arhivă” (2015), „Lingvistica în tumultul vieții” (2019), „Pagini de lingvistică basarabeană” (2022), „Studii de lingvistică și articole din vremuri tulburi” (2019) ș.a. Acestea reflectă atitudinea autorului față de limba sa maternă, față de numele românilor, locul lor în istorie și poziția lui în lupta pentru limbă, alfabet și demnitate națională.

Este substanţială contribuţia autorului la întocmirea şi redactarea diferitor tipuri de dicţionare. Ca lexicograf, a elaborat și publicat, în calitate de autor, dar și coautor, mai multe lucrări lexicografice importante și necesare: „Dicționarul explicativ pentru elevi” (1991), „Mic dicționar de neologisme” (1995), „Dicționar de omonime” (2005), „Dicționar de antonime” (2007), „Dicționar explicativ al limbii române actuale (cu sinonime, antonime, paronime, exemple) în 4 volume” (2022) ș.a. Prin aceste lucrări, propagatorul concepției lingvistice berejaniene stabilește și propune lexicografilor soluții concrete privind elaborarea diferitor tipuri de dicționare.

Ultimele preocupări de cercetare

Chiar dacă, în ultimii săi ani de viață, Vasile Bahnaru avea sănătatea mai șubredă, a militat în continuare pentru limba română – stăpână la ea acasă, fiind angoasat de clasa politică ce se aventura să denatureze în mod conștient adevărul, cu scop propagandistic, promovând cu o înverșunare absurdă „teoria celor două popoare”, „a etnicității și limbii moldovenești ca opuse etnicității și limbii românești”. Regretatul Vasile Bahnaru era plin de energie, combătând aceste falsuri şi lucrând laborios asupra dicționarului amintit supra. Anume în procesul de redactare a acestei lucrări, „de completare a registrului, de elaborare a unor definiții a sensurilor bazate pe principii științifice și a etimologiilor cuvintelor” (Bahnaru, 2022, p. 44), a constatat prezența unui număr considerabil de inadvertențe și incoerențe de interpretare, precum și faptul că „principiile de definire, de etimologizare și de ortografiere produc destinatarului o serie de dificultăți de comprehensiune și impedimente de interpretare” (*Ibidem*, p. 45). În acest sens, într-unul dintre ultimele sale studii, intitulat „Note despre etimologia unităților derivate de la radicali împrumutați din alte limbi” (Bahnaru, 2022), lexicograful analizează principiile de etimologizare a unităților lexicale derivate de la cuvinte împrumutate din alte limbi, în vederea explicării etimologiei mai multor unități de vocabular în baza resurselor interne ale limbii române. Așadar, lexicologul analizează o serie de cuvinte derivate de la rădăcini neologice (*mină*, *minereu*, *mineral*, *mineralog*, *mineralizare*, *mineralizator* etc.) și examinează unele familii de unități lexicale formate cu prefixe (*dezactivant*, *inactiv*, *reactiv* etc.) sau sufixe (*activant*, *activator*, *activism*, *activizant* etc.). Lingvistul ajunge la concluzia că „în procesul de determinare a etimologiei unităților lexicale derivate

de la rădăcini neologice este necesar să examinăm întreaga familie de cuvinte și să determinăm cuvintele formate în română fie după modele existente în limba română, fie având la bază unele modele derivative în alte limbi" (*Ibidem*, p. 58).

În alte rânduri, Vasile Bahnaru se lasă sedus de teoria originii nelatine a limbii române, admițând însă, după o cercetare riguroasă, doar parțial corectitudinea acesteia și îndemnându-i pe cei „care sunt preocupați de istoria poporului român și a limbii române" (Bahnaru, 2019, p. 3) să evite excesele, urmând *aurea mediocritas*, or, susține dumnealui „poziția Noii Școli Lingvistice Românești este doar parțial corectă, în sensul că limba română nu descinde din limba latină, reprezentanții acestei direcții de cercetare exagerează însă în mod impardonabil, declarând că limba dacilor ar fi o cu totul altă limbă decât latina" (*Ibidem*, p. 31).

Cele de mai sus fiind spuse, revenim la afirmațiile dnei Veronica Păcuraru, care afirma: „Cercetătorul Vasile Bahnaru s-a impus ca un savant de factură contemporană, devenind un lingvist și pentru societate, nu numai pentru lingvistică. Or, el a practicat o lingvistică tranzitivă, mereu atentă la procesele din societate şi la necesităţile oamenilor care construiesc această societate. El nu a fost doar un simplu observator al realităţii, ci un factor activ al acesteia, care doreşte să schimbe societatea în bine, prin afirmarea adevărurilor ştiinţifice" (Păcuraru, 2014, p. 131).

Avem convingerea că lingvistul Vasile Bahnaru avea încă multe să ne spună și să descopere, dar, spre regret, nu a mai avut răgazul de a-şi materializa ideile și teoriile în noi cărţi de referinţă.

Veșnică să-i fie amintirea!

Referinţe bibliografice:

1. BAHNARU, Vasile. *Elemente de semasiologie română.* Chișinău: Știința, 2009. ISBN: 978-9975-67-641-0.

2. BAHNARU, Vasile. *Ascensiune în descensiune a limbii române în Basarabia.* Iași: Editura Princeps Edit, 2011. ISBN: 978-606-523-155-9.

3. BAHNARU, Vasile. Despre o controversă lingvistică biseculară: cui aparţine primordialitatea? limbii române, limbii dacice, limbii latine barbare sau…? *Philologia*, 2019, nr. 1-2(301-302), pp. 3-35. ISSN: 1857-4300.

4. BAHNARU, Vasile. Note despre etimologia unităților derivate de la radicali împrumutați din alte limbi. *Philologia*, 2022, nr. 3(318), pp. 44-58. ISSN: 1857-4300.

5. BAHNARU, Vasile. *Pagini de lingvistică basarabeană.* București – Brăila: Editura Academiei Române, Editura Istros, 2022. ISBN: 978-973-27-3608-1, ISBN: 978-606-654-468-9.

6. BOTNARI, Liliana. *Variabilitatea limbii române în spațiul basarabean* (*în baza unor manuale de gramatică și a presei timpului*). Chișinău: Editura UNU, 2022, 320 p. ISBN: 978-9975-3588-0-4.

7. CARUNTU-CARAMAN, Livia și VULPE, Ana. Vasile Bahnaru (24.10.1949 – 06.08.2024). *Philologia.* 2024, nr. 2 (323), pp. 162-166. ISSN: 1857-4300.

8. CONSTANTINOVICI, Elena. La aniversare. *O viață în serviciul limbii române. Omagiu omului și savantului Vasile Bahnaru la 70 de ani.* Alcătuitor: VULPE, Ana. Suceava, 2019, p. 75. ISBN: 978-606-570-009-3.

9. MOLEA, Viorica. Vasile Bahnaru – savant laborios și personalitate complexă. *O viață în serviciul limbii române. Omagiu omului și savantului Vasile Bahnaru la 70 de ani.* Alcătuitor: VULPE, Ana. Suceava, 2019, p. 9. ISBN: 978-606-570-009-3.

10. *Portrete filologice.* Nina CORCINSCHI și Eugenia MINCU (coord.). Chișinău: Editura UNU, 2022. ISBN: 978-9975-3387-9-0.

11. PĂCURARU, Veronica. Vasile Bahnaru – arheolog și custode al limbii române. *Philologia*, 2014, nr. 5-6 (275), pp. 128-131. ISSN: 1857-4300.

12. PĂCURARU, Veronica. Vasile Bahnaru – 60 de ani. Promotor consecvent al adevărului științific. *O viață în serviciul limbii române. Omagiu omului și savantului Vasile Bahnaru la 70 de ani.* Alcătuitor: VULPE, Ana. Suceava, 2019, p. 56. ISBN: 978-606-570-009-3.

13. VULPE, Ana. *O viață în serviciul limbii române.* Omagiu omului și savantului Vasile Bahnaru la 70 de ani. Suceava, 2019, 272 p. ISBN: 978-606-570-009-3.

Notă: Articol elaborat în cadrul subprogramului de cercetare 010301 „Perspective interdisciplinare asupra fenomenelor de confluență și de confruntare în domeniile lingvistic, literar și folcloric în spațiul basarabean ca limes civilizațional și frontieră geopolitică”, Institutul de Filologie Română „Bogdan Petriceicu-Hasdeu” al USM.